



ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobkyně: **T. S.**, zastoupené Mgr. Milanem Milnerem, advokátem se sídlem Václavské nám. 794/38, 110 00 Praha 1, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 21. 2. 2004, č. j. OAM-379/VL-19-17-2004, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 7. 2004, č. j. 63 Az 55/2004-18,

takto:

- I.** Kasační stížnost **se zamítá.**
- II.** Žalobkyně **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 21. 2. 2004 zamítl žalovaný žádost žalobkyně o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. g) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

V žalobě proti tomuto rozhodnutí žalobkyně obecně namítla porušení četných ustanovení správního řádu i ustanovení § 16 a § 91 zákona o azylu ze strany žalovaného. Shrnula zde též svůj skutkový příběh: v červenci roku 2003 ji i její dceru opustil manžel (od té doby je nezvěstný) a nato po ní začali neznámí muži vymáhat peníze, které jim prý manžel dlužil, a žalobkyni i její dceru bili. Vyděrači hrozili, že žalobkyni prodají do veřejného domu, a ona proto věděla, že se nemůže obrátit na policii, ale že musí rychle opustit zemi: jinak by se musela obávat i o svůj život. Vstupem do azylového řízení nechce žalobkyně legalizovat svůj pobyt v ČR, nýbrž zachránit si život. Navrhla proto, aby soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

Krajský soud v Ostravě žalobu zamítl rozsudkem ze dne 13. 7. 2004. V řízení před správním orgánem neshledal žádné vady a přisvědčil žalovanému i v právním posouzení věci. I podle zjištění krajského soudu totiž žalobkyně v průběhu správního řízení netvrdila, že byla na Ukrajině pronásledována pro uplatňování politických práv a svobod, nebo že by se obávala pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů (§ 12 zákona o azylu): důvod pro užití § 16 odst. 1 písm. g) zákona o azylu byl tedy dán.

Zásilka obsahující tento rozsudek byla předána k poštovní přepravě dne 22. 7. 2004 a opatřena adresou, na níž se žalobkyně naposledy zdržovala a na níž jí bylo doručováno v průběhu soudního řízení. Dne 11. 8. 2004 se však zásilka jako nedoručená vrátila zpět; na obálce bylo přitom vyznačeno, že adresátka nebyla při doručování zastížena, a byla proto vyzvána, aby si vyzvedla písemnost na poště; to však neučinila. Dne 30. 9. 2004 se žalobkyně dostavila ke Krajskému soudu v Ostravě, kde si rozsudek ze dne 13. 7. 2004 osobně převzala; dne 1. 10. 2004 pak podala k poštovní přepravě kasační stížnost.

Zde žalobkyně nejprve dokládala, že její kasační stížnost nebyla podána opožděně. Zpochybnila fikci doručení, neboť se v místě doručování v dané době nezdržovala, a podrobně objasnila skutkové okolnosti doručování. Lhůta pro podání kasační stížnosti podle ní začala běžet až 30. 9. 2004, kdy rozsudek osobně převzala, a její kasační stížnost je tak podána včas.

Dále žalobkyně brojila proti právnímu posouzení věci samé, a to z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a) a b) soudního řádu správního (nesprávné posouzení právní otázky soudem a vady řízení před správním orgánem). Vady řízení před správním orgánem vypočetla žalobkyně obecným způsobem tak, že citovala některá ustanovení správního řádu (§ 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1, § 46, § 47 odst. 3) a jejich podstatný obsah, což doplnila slovním komentářem. Kromě nekonkrétních tvrzení (správní rozhodnutí trpí „nesprávností a nepřesvědčivostí“ spočívající „v nedostatečném zohlednění“ okolností odchodu z vlasti i současné situace žalobkyně) žalobkyně zpochybnila vypovídací hodnotu formuláře k žádosti o udělení azylu. Otázky byly velmi formální a neumožnily žalobkyni, aby objasnila svou situaci. Před pohovorem spolubydlící ve středisku žalobkyni varovali, ať o svých problémech nemluví; žalobkyně proto vypovídala velmi zdrženlivě. Navíc měla obavy z „nevlídné a podezřelé“ tlumočnice, která sama pochází z bývalého SSSR a „má kontakty kdoví s kým“. Tlumočnice při pohovoru nevystupovala nestranně, a stejně tak byl proti žalobkyni zaujat i zaměstnanec žalovaného, který pohovor vedl. K tomu žalobkyně dodala, že se bála dostavit ke krajskému soudu, protože věděla, že by to její věci stejně nepomohlo.

Námítku nesprávného posouzení právní otázky uvedla žalobkyně obecným konstatováním o tom, že splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 a § 14 zákona o azylu, resp. pro vztažení překážky vycestování ve smyslu § 91 tohoto zákona. Poté soudu nabídla obšírné vyličení svého životního příběhu: popsala zde, jak byla ve věku devatenácti let zlákána do H., kde byla po dobu jednoho roku nucena k prostituci, jak ji po návratu na Ukrajinu (kde se žalobkyně provdala a kde se jí narodila dcera) začali pronásledovat její trýznitelé a jak v této těžké situaci opustil rodinu manžel žalobkyně. Žalobkyně se podle vlastních slov nemohla obrátit na zkorumpovanou policii, která by možná jednoho dva pronásledovatele stíhala, ale další by ji zabili. Žalobkyně neměla z čeho žít, a tak svěřila dceru do péče prarodičů a sama přijala práci v Ch. I zde byla nucena žít se prostitucí; naštěstí jí policie udělila zákaz pobytu, a žalobkyně tak mohla požádat o azyl bez podezření ze strany mafie. Na Ukrajinu se žalobkyně nemůže vrátit, protože jí tam chodí výhrůžné vzkazy, ať se těší, co se jí po návratu stane. Pronásledovatelé hrozí, že ublíží i dceři žalobkyně. Soud by proto měl žalobkyni vyhovět s ohledem na nebezpečí, které jí doma hrozí. V dosavadním řízení neměla žalobkyně možnost řádně se ke své věci vyjádřit; přitom má i důkazy v podobě jizvy na svém vlastním těle. Proto žalobkyně navrhla, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejprve bylo třeba posoudit včasnost kasační stížnosti, tedy zjistit, kdy byl rozsudek žalobkyni doručen, a od kterého dne tak počala běžet lhůta k podání kasační stížnosti. Jak vyplynulo ze sdělení zaměstnankyně pošty v Ž. R., žalobkyně měla zaplacenou dosílku do P. do data 21. 7. 2004; zásilka obsahující rozsudek krajského soudu přitom přišla 23. 7. 2004. Na poště si nebyli jisti, zda si žalobkyně doplatí dosílku; z opatrnosti se proto pokusili jí doručit přímo na adresu v Ž. R., aniž přitom ověřovali, zda se tam žalobkyně zdržuje, a poté zásilku uložili na poště.

Fikce doručení, k níž by došlo 2. 8. 2004, kdyby se žalobkyně v místě zdržovala, je tak vyvrácena: oproti tvrzení žalobkyně, že se v dané době zdržovala na adrese v P. a s poštou komunikovala pouze telefonicky – podpořenému navíc tím, že žalobkyně měla v době těsně předcházející zaplacenou dosílku do P. (což svědčí o úmyslu zdržovat se tam dlouhodobě) – stojí sdělení zaměstnankyně pošty, z něž je patrné, že výzva k vyzvednutí písemnosti uložené na poště byla pouze formální a že doručovatel nijak neověřoval, zda se žalobkyně v místě skutečně zdržuje. Jelikož fikce doručení nenastala, nabyl napadený rozsudek krajského soudu právní moci až 30. 9. 2004, kdy si jej žalobkyně osobně převzala. Lhůta pro podání kasační stížnosti počala běžet dne 1. 10. 2004; kasační stížnost podaná k poštovní přepravě tohoto dne je tedy podána včas.

Kasační stížnost je částečně nepřijatelná a obsahuje některé nové skutečnosti, k nimž Nejvyšší správní soud nepřihlížel; ve zbytku pak není důvodná.

Nejprve je třeba uvést, že Nejvyšší správní soud v souladu s § 109 odst. 4 s. ř. s. nepřihlížel k novým okolnostem obsaženým ve vyličení životního příběhu žalobkyně. Srovná-li se tento nový příběh se skutečnostmi uvedenými v žalobě (a ostatně i s výpověďmi žalobkyně ve správním řízení), shodují se toliko údaje o tom, že žalobkyni opustil manžel, na Ukrajině jí vyhrožují násilníci a žalobkyně se obává o svůj život. Nová tvrzení o nucené prostituci v H. a v Ch. a o násilnostech s tím spojených, jakož i o tom, že pronásledovateli na Ukrajině byli ve skutečnosti ti, kteří žalobkyni dříve trýznili v H., uplatnila žalobkyně poprvé až v kasační stížnosti, a Nejvyšší správní soud se jimi proto věcně nezabýval. Totéž platí i o námitkách proti formálnosti otázek ve formuláři žádosti a zejména o vyličení průběhu pohovoru podle § 23 zákona o azylu v kasační stížnosti: žádnou tak konkrétní výtku, jako jsou

nevlídnost a podezřelé kontakty tlumočnice a zaujatost zaměstnance žalovaného, žalobkyně do své žaloby nezahrnula (omezila se zde jen na obecnou citaci ustanovení správního řádu), a ani k těmto novým tvrzením tak Nejvyšší správní soud nepřihlížel.

Námítka, podle níž měl být žalobkyni udělen humanitární azyl podle § 14 zákona o azylu, je nepřijatelná: žalobkyně ji totiž neuplatnila v řízení před krajským soudem, ač tak učinit mohla (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

Nepřijatelné, byť z jiného důvodu, jsou i námitky směřující proti postupu žalovaného při vedení řízení a při vydávání rozhodnutí: jsou totiž založeny na tvrzeních tak nekvalifikovaných, že je nelze považovat za řádně uplatněný kasační důvod (neboli tzv. stížní bod) ve smyslu § 103 odst. 1 s. ř. s., kterým by se zdejší soud mohl zabývat. Stížní bod musí zpravidla zahrnovat jak skutkové, tak právní důvody, pro něž účastník považuje rozhodnutí soudu za nezákonné. Pouhá paragrafová či slovní citace některého zákonného ustanovení tak jako stížní bod neobstojí, stejně jako nepostačí, když účastník označí rozhodnutí správního orgánu či soudu jako vadné, nezákonné či nicotné a odkáže přitom na zákonné ustanovení. Právě toho se však žalobkyně dopustila, neboť k paragrafovým označením ustanovením správního řádu nedala kromě parafráze jejich slovního obsahu nic bližšího, co by zároveň již dříve uplatnila v řízení před krajským soudem. Další část kasační stížnosti sice obsahuje konkrétní výtky proti způsobu vedení pohovoru: k těm však Nejvyšší správní soud nemohl přihlížet ze shora uvedených důvodů. Konkretizace, kterou žalobkyně učinila až v kasační stížnosti, a nikoli již v žalobě, je konkretizací nepřijatelnou. Z procesních námitek žalobkyně tak zůstávají holá obecně citovaná ustanovení, která nelze považovat za stížní bod. Tyto námitky jsou tedy tzv. jinými důvody, které rovněž způsobují nepřijatelnost kasační stížnosti a které neumožňují meritorní posouzení (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

K věcnému přezkoumání tak zbývá ta námitka, podle níž neměla být žádost žalobkyně zamítnuta jako zjevně nedůvodná, protože žalobkyně splňuje podmínky pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu; co do skutkových důvodů lze pak přihlídnout jen ke skutečným uplatněným už v řízení před krajským soudem – tzn. vydírání ze strany neznámých osob a nedůvěra k místní policii. Krom toho je žalobkyně přesvědčena, že jí v návratu na Ukrajinu brání překážka vycestování.

Žalobkyně neupřesňuje, který z azylových důvodů podle § 12 zákona o azylu jí podle vlastního názoru svědčí; ostatně ani vzájemně neslučitelná tvrzení žalobkyně ve správním řízení, v řízení před krajským soudem a v kasační stížnosti do toho nevnášejí jasno. Ve správním řízení žalobkyně vypovídala v tom smyslu, že její manžel jednoho dne zmizel a krátce nato se u nich začali objevovat neznámí muži, údajní manželovi přátelé; ti žalobkyni tvrdili, že její manžel jim dluží částku 20 000 USD, a chtěli, aby jim místo něj zaplatila sama žalobkyně. Jednou se s nimi žalobkyně pohádala a dostala políček. V žalobě zůstal základ tvrzení stejný – zmizelý manžel a osoby vymáhající jeho dluh – ovšem žalobkyně nadto dodala, že vyděrači „bili“ ji i její dceru a vyhrožovali, že prodají žalobkyni do veřejného domu. V kasační stížnosti žalobkyně vylíčila skutečnosti ještě dramatičtěji: vyděrači již nepřicházeli kvůli manželovu dluhu, nýbrž proto, aby ztrestali žalobkyni samu za to, že uprchla z H., kde pro ně pracovala jako prostitutka. Tyto nesrovnalosti svědčí o tom, že ne všechna tvrzení žalobkyně jsou pravdivá a nelze z nich vycházet.

V každém případě však ani jeden z příběhů popsaných žalobkyní nevypovídá o pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod [§ 12 písm. a) zákona o azylu],

ani o oprávněných obavách žalobkyně z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů [písm. b) tamtéž]. Motivem vyděračů byla buď snaha získat nezákonným způsobem peníze (ať už skutečně dlužené či nikoli), nebo osobní mstivost nijak nesouvisející s výše popsanými sociálními charakteristikami vydírané osoby. Výhrůžky jakýchkoli soukromých osob, ať už se jedná o příslušníky organizovaného zločinu, nebo osoby jiné, nejsou pronásledováním ve smyslu § 12 zákona o azylu, pokud nejsou způsobeny některým ze shora uvedených důvodů; to není případ žalobkyně. Tvrzení o tom, že žalobkyně byla v zemi původu vystavena výhrůžkám ze strany soukromých osob, může snad svědčit o stavu obecné kriminality na Ukrajině; azylové řízení však neslouží k tomu, aby správní orgán snášel důkazy o míře a povaze obecně kriminálních činů v zemích původu žadatelů o azyl, nýbrž ke zjištění či vyvrácení existence důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

Neobstojí konečně ani námitka směřující proti závěru žalovaného o neexistenci překážky vycestování: žalobkyně tvrdí, že tato překážka je u ní dána, protože by po návratu na Ukrajinu byla ohrožena na životě. Subjektivní náhled žalobkyně na věc zde však není určující: důležité je, že žalovaný o překážce vycestování u žalobkyně vůbec nerozhodoval, a ani rozhodovat neměl. V tom, že se žalovaný nezabýval překážkami vycestování u žalobkyně, nelze spatřovat žádné pochybení. Jak totiž plyne z § 28 zákona o azylu, ministerstvo vnitra v rozhodnutí uvede, zda se na cizince vztahuje překážka vycestování podle § 91 téhož zákona tehdy, pokud bude rozhodnuto o neudělení nebo odnětí azylu. Rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné přitom není rozhodnutím o odnětí azylu (neboť žalobkyni nebyl dříve udělen azyl, který by jí nyní mohl být odňat), ani rozhodnutím o neudělení azylu. Za rozhodnutí o neudělení azylu totiž lze považovat pouze rozhodnutí, kterým ministerstvo vnitra rozhodne o neudělení azylu pro nesplnění podmínek uvedených v § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona o azylu po věcném posouzení důvodů tvrzených žadatelem o azyl. V případech, kdy je vydáváno rozhodnutí o zamítnutí žádosti jako zjevně nedůvodné, žalovaný o udělení azylu nerozhoduje, tj. nezabývá se věcně důvody žádosti o azyl tvrzenými žadatelem, a to právě proto, že žadatel o azyl v takovém případě ani neuvádí důvody, které by mohly být po svém ověření podřazeny pod důvod, pro nějž lze udělit azyl podle § 12 zákona o azylu. Výrok o překážkách vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu by v takových případech byl výrokem nadbytečným. Nelze tedy u soudu s úspěchem vznášet důvody, pro něž měl žalovaný podle přesvědčení účastníka rozhodnout o takových či onakých překážkách vycestování: v rozhodnutích vydaných podle § 16 zákona o azylu žalovaný nerozhoduje o překážkách vycestování vůbec, natožpak aby věcně zvažoval obsah tvrzení účastníků.

Z tohoto důvodu neshledal Nejvyšší správní soud v postupu žalovaného v daném případě žádné pochybení a ani krajskému soudu nelze vyčítat, že se otázkou existence překážek vycestování ve svém rozsudku věcně nezabýval. Ani tato námitka tak není důvodná.

Žalobkyně se svými námitkami tedy neuspěla. Jelikož v řízení o kasační stížnosti nevyšly najevo žádné vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla

úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. ledna 2006

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu